

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1898 թվականի
Պուշկարիոյ համար տարեկան 12 ֆրանկ
» » վեցամսեայ 6 »
Արսասահմանի » տարեկան 14 »
» » վեցամսեայ 7 »
ԿԱՆՆԻԻ ՎՃԱՐԵԼԻ

Նախնի դրամ եւայլն դրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԻՐԱՎՈՒՆԿ, ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՌՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ)
Редакция на вѣстникъ
„Ирaвункъ“
ВАРНА (България).
Rédaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ռեդակցիոյ գրութիւնք
էս լին յրկուրի եւ յարմար դաստիարակութեան
ներքէ միայն կը հրատարակուին անբողոք
ընդհանր կամ մասնական
Ծանուցման տողը 20 սանթիմ. երե-
ֆեկ անդի անգամներու համար 20 օր
զեղչ կը լինի, փոխարեւը կանխիկ:

«ՀԱՅՐ ԱՆՄԻՍՐԱՆ Է»

Այս աստիճանը սովորական ա-
ռածի մը կարգը անցած է ժողո-
վորդի բերին մէջ. Շատեր կը
կրկնեն ու կը յիշեցնեն զայն իր
ապացուցուած ճշմարտութիւն մը,
որ հետեւապէս վէճի եւ տարակոյ-
սի առարկայ իսկ չէ կարող ըլլալ:

Ապացոյցները, անհերքելի, պայ-
ծառ ապացոյցները առնուած են
մեր ազգային առօրեայ կեանքէն,
ամեն տեղերու ազգային գործե-
րու ընդհանրապէս անգոհացուցիչ
եւ անկերպարան վիճակէն, որուն
գլխաւոր պատճառն են ու է խընդ-
րոյ մէջ անպակաս եղող անհամա-
ձայնութիւնները եւ յաճախ ասոնց
մէջ հետեւող նուազ կամ առաւել
սաստիկ կազմ եւ պայքարը:

Երբ անգամ մը ընդունինք թէ
անմիաբանութիւնը մեր տոհմա-
յին նկարագրին մէջ անբաժանե-
լի մասը կը կազմէ, կը հետեւի
թէ անոր ամեն ցաւալի վնասները
միշտ կրկնու գաղափարաւորութեան
ընդհանր, ուրիշ բառով՝ մեր հանրա-
յին գործերը երբեք կանոնաւոր
ընթացքի մը մէջ չի պիտի մտնեն
միայն կերպով:

Այս խորհրդածութեամբ է որ
այսօր Հայերուս մէկ մեծ մասը,
զուցէ նաեւ մեծամասնութիւնը,
աւելի առաջ երթալով համոզմամբ
կը պնդէ թէ նոյն իսկ երբ օր մը
Հայաստան փրկուի, մենք մեր
նկարագրին յուր կողմերուն պատ-
ճառով անկարող պիտի դառնանք
մեր հայրենիքը կառավարելու ա-
զատ ժողովուրդի մը արժանի եւ
վայել եղանակով:

Պէտք չիկայ բացատրելու թէ
այս ընդհանրացած կարծիքը որ-
քան վտանգաւոր է նոյն իսկ մի-
այն սա պատճառով որ մեծապէս
կը նպաստէ արդէն ուրիշ կողմերէ
վհատելու հակող ժողովուրդին վը-
հատութիւն ներշնչելու նաեւ ա-
պագայ ազատ Հայաստանի բարօ-
րութեան, կանոնաւոր յառաջդի-
մութեան եւ զարգացման մասին:

Բարեբաղդաբար մեր անմիա-
բանութեան չարագիծն նկատմամբ
ի՛նչ որ կը խօսինք ու կը մտա-
ծենք, գոնէ մասամբ կը ջրուի

կամ իբր չափազանցութիւն երե-
ւան կուգայ, եթէ խնդիրը լուրջ
քննութեան մը ենթարկուի: Ինչ
պէս արդէն ըսինք, մեր անմիա-
բան նկարագրին ամենէն զօրաւոր
ապացոյցները սովոր ենք տեսնել
մեր հանրային գործերուն արդի
վիճակին մէջ, որ շատ տարբեր եւ
շատ աւելի լաւ պիտի ըլլար, ե-
թէ մեր մէջ փոփոքելի միաբա-
նութիւնը տիրէր:

Այսպէս մտածողները կը մու-
նան որ այդ իտէալական միաբա-
նութիւնը բոլորովին անկտրելի
բան է, իրեն մարդկային զուլա-
ները իրարմէ տարբեր ստեղծուած
ըլլալով: Խորհելու եւ դատելու իս-
կապէս յարեւմտեան կերպ մը մար-
դոց մէջ փնտռել անբնական եւ
զայն գտնել անկտրելի բան է: Ե-
թէ այդ կարեւոր գոյութիւն ու
նենալ, կեանքը տաղտկալի մի-
րինակութիւն մը եւ մըցում ու յա-
ռաջդիմութիւն զուտ մտացածին
գաղափարներ պիտի դառնային:

Գաղափարի եւ կարծիքի անհա-
մաձայնութիւնը շատ ընկալան է
ուրեմն եւ մեզի միայն յատուկ չէ,
այլ ամեն ազգի եւ հասարակու-
թեան սովորական:

Բան մը միայն մեզի կը զանա-
զանէ մեզի ծանօթ ուրիշ ժողո-
վուրդներէ, եւ այդ անոնց թրքա-
կան լուծէն ազատելով սեփական
պետութեան մը, այսինքն քաղա-
քական ուրոյն կողմակերպութեան
մը տիրանալն է:

Մենք ալ ունինք մեր ներքին
գործերուն համար վարչութեան
մը մանրանկարը, որ սակայն ա-
մեն վարչութեան էական մէկ մասը
եղող հանգամանքէ մը զուրկ է,
իսկական իրական իշխանութեան
մը, որ ամեն տեղ, ամեն ժամա-
նակ հարկաւոր եղած է եւ պիտի
ըլլայ, օրինաւորապէս տրուած ու
է վարչական որոշում գործադրե-
լու համար հակառակ հասարակու-
թեան հակակարծիք մասին ըմ-
բոստութեան:

Կաթողիկոսարանէն սկսած մին-
չեւ ամենէն անշտն հայ գաղու-
թին թաղ. խորհրդարանին ուժը
եւ իշխանութիւնը բարոյական է,
ճշնոյղ հանգամանք չունի եւ հիմ-

նուած է պարզապէս ամեն ազգա-
յիններուն ինքնաբերական պատրաս-
տականութեան վրայ՝ ազգ. վը-
չական օրինաւոր որոշումներու հա-
մակերպելու մասին:

(Շարունակելի)

ԽՈՒՐԻ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԸ

Բաղէշի իւրաքանչիւր մէջ տեղի
ունէցած խոլովութեանց մասին Տաղա-
ւանք եւ Սոխորդ գիւղերէն մեր ձեռք
հասած նամակները ժամանակին հրա-
տարակած էինք. բայց նամակագիրներն
առ ահի չէին համարձակած խոլովու-
թեանց հեղինակներուն անուններն եւ
մանրամասնութիւնները գրել: Ուստի
այդ մութ մնացած կէտին ալ մեր ըն-
թերցողաց պարզած լինելու համար ա-
ւելորդ չենք համարել Դրոշակի վերջին
թիւին մէջ հրատարակուած նամակի
մը հետեւեալ մասերն արտատպել:

Գարնան սկզբէն ի վեր սկսեց են
սաստիկ հարստահարել: Վերջապէս
մայիսին կանոնաւոր զօրքի հա-
րիւրապետ Ալի պէյը (խօշկայ
չէրքէյ Սալիման պէյի եղբայրը)
հետն առնելով 50 տաճիկ զօրք
Բաղէշէն ճամբայ կ'իյնայ Բաղէշի
եւ խալթի լեռներուն, ձորերուն
ու գիւղերէններուն մէջ Աղբիւրը
փնտռելու ու բռնելու համար: Ճա-
նապարհին յիշեալ հարիւրապետը
կը հաւաքէ 100-150 համիդական-
ներ եւս, որոնք են կիյնոյ Մուսա
պէյը 50 հոգով: Չորոյ Միւրա
պէյի տղերքը 50 հոգով: Բլոնցի
թամաէնը 20-30 ձիաւորով եւ
Ծախք Չորցի Չարքալ աղան 20
-30 ձիաւորով:

Ամբողջ խուժը գիւղէ գիւղ
ժուռ կուգար եւ որ գիւղ որ մըտ-
նէր քանի մը օր կը մնար: Ալի
պէյը իր հանգստութեան ճամբան
լաւ դտած էր. Դաւաւան, Գրհոր,
Շամիրամ, Ռ. րոտաի, Հախրէ, Ծը-
ւատ, Պոռ, Կամախ, Փափլէն,
Մըրէ եւ այլն գիւղերը այդ տալէն
ետքը կ'անցնի խալթու գաւառի
գիւղերը՝ Ծորկոք, Կիւտաք, Ծըւաք,
Հաղաղ, Կամուրջ, Կոչտիան, Սո-
խորդ (Աղբիւրի գիւղը), Վանք,
Փրխուս, Մեծք, Տապաւանք,
Ռիւլաթ եւ բոլոր մնացած սարի
10-20 գիւղերը:

Բիւրդերը իրենց հետ բերած

էին կարգ մը անդէն քիւրդեր ա,
որոնք համիդականներու թալան-
ները իրենց գիւղերը փոխադրելու
պաշտօնը ունէին: Նորին
վհատութեան զօրքերը, տա-
ճիկ եւ քիւրդ, նախօրօք կ'իմացը-
նէին թալանակիր քիւրդերուն ո՛ր
գիւղը երթալին, որպէս զի աւա-
րը տեղ հասցնելէն ետք իսկոյն
հասնէին յաջորդ գիւղին կողո-
պուտը կրկնու համար:

Երբ այդ երկուսն է գաղանները
գիւղ մը հասնէին, առաջին զոր-
ծիւնին կը լինէր կանչել գիւղին
մեծերը եւ պահանջել որ Աղբիւրը
ողջ ողջ բռնեն եւ իրենց ձեռքը
յանձնեն կամ տեղը ցցեն: Բայց
ապահով եղիք որ եթէ տեղն ալ
իմաց տրուի, քանի մը քիւլմէդը
հետեւէ պիտի անցնին, որովհետեւ
եթէ Աղբիւրի շոշորթը տեսնեն
շան պէս կը դողան:

Անոնք որոնք Աղբիւրի տեղը
չգիտնալու դժբաղդութիւնը ունէին
վայ եկեր էր վրանուն, կը ծեծէին,
կը փնտէին ու գլխուն վրայ կտր-
մըցուցած թաւ կը դնէին. ոտը-
նին ալ փայտէ մէկկէմէներու մէջ
կը ճզմէին. ատոնցմէ չատնիրը մե-
ռած են: Այդանոց կոտորուիլ, զը-
լուխ ջարդելը եւ ուրիշ անլուր չար-
չարանքներ հաշիւ չունին. կիները
լլկիլէ ետք նոյն տանջանքներուն
կ'ենթարկէին. իսկ իբր չարչա-
րանքի նորապիւտ նրբութիւն հայ
կիներու վարտիքներուն մէջ կա-
տուններ կը ձգէին, ետք ամէն
կողմէն կապած, կը կտաղեցնէին
կատուն որ ճարահատ կը ճանկու-
տէր եւ կը պատուէր գժբաղդ կի-
ներու մարմինն ու աղիքը: Կաս-
կածելի մարդիկները կախաղան կը
հանէին. բայց հէնց որ խնդրելու
մօտ էին, փաթ, վար կը ձգէին,
երբ ուշքի կուգար կ'սկսէին կրկին
ու կրկին հարցաքննել. եւ այսպէս
մասը ու տանջանքը անելի պէս
կը դառնային: Գեղեցիկ կիներն
ու աղջիկները հետեւին կը տա-
նէին, եւ քանի մը օր իրենց գա-
ղանութիւններուն յագեցում տալէ
ետք, բաց կը ձգէին, Շատ մը կի-
ներ մեռած են վախէ եւ տանջանքէ:
Իսկ գիւղերու բոլոր ապրանքները
զոհուած:

Տանջանքներէ ստիպւած հինգ

հայ համաձայնած էին ցոյց տալ Աղբիւրին բարեկամները և անոնք որոնք երբ և ինչ Աղբիւրին օգնեցին և կերակրեցին են։ Այդ մասնաւոր ներքին անոնք որոնք չէին կրցած փախչիլ չարաչար սպանւած են։ Ամէն գիւղ իր սպանւածներու թիւը ունի։ Ձեռք անցած քահանաներու մօրուքները քերթելէ հետք մէկ քանին ալ սպաննած են։

Երբ տոյգ դժոխային խուճրդ հայ գիւղերուն մօտեցած է, բնակիչները մեծ ու պզտիկ, լեղապատառ ամէն բան թողած Բուլանը խի, Մշոյ դաշտի կողմերը փախած կամ նկուղներու մէջ պահւելած են։ ոմանք ալ բարեկամ քերթերու մօտ սպաստանած են։ Այդ թշուառներէն մէկ քանին հազարումէկ դժտարութիւններով շունչերին մինչև Ռուսաստանի սահմանը առած են։ Իսկ չկրցող փախչողները կրած են այն դառն ու դժնդակ ճակատագիրը որ թիւրքերու աշխարհին յատուկ է։ Երկու գաւառ ալ կերպով ամայացած են, բացի երեխայներէն ու ծերերէն։ Վայրենի Ալի պէյի մարդիկը լեռներէն երբ դաշտերուն մէջ մարդիկ տեսնէին քէյֆի համար հեռուէն նշան կ'առնէին ու կը զարնէին։

Աղբիւրին գիւղը Սոխորդ մանաւոր բոլորովին աւերած են։ Այդ գիւղին մէջ մարդ չէ մնացած, ամէնքն ալ ցիր ու ցան եղած են։ ունեցածն ալ կողոպտւած։ Աղբիւրի և իր բարեկամներու տուները այրած են։

Այս ամէն չարագործութիւններէն և ոճիրներէն ետք ամէն գիւղէ 5-10 հոգի բռնած, մարդ և կին, ու Բաղէշու բանտը զրկւած են։ այնպէս որ բանտարկեալներու թիւը քանի մը հարիւրի կը հասնի...

Ահա Բաղէշի հայ գիւղերուն մէջ իրերու ներկայ վիճակը. խեղճ

ժողովուրդին ոչ կերածը վար կ'երթայ, ոչ խմածը. գիշերը քուն չունի, ցերեկը սարսափով սնբած։

ԱՂՏՈՏՆԵՐԸ

Վարժարանը, աղգայինը մանաւոր, այն միակ հաստատութիւնն է որուն շուրջը պարտաւոր ենք ամենքս բոլորովին մեր բովանդակ բարի կամեցողութիւնով և անկեղծ հոգածութիւնով։ Ամենուս պարքն է ամեն կարելի ջանք ի գործ դնել որպէս զի մեր վարժարանները գտնեն վերջապէս իրենց մարդ պատրաստողի, նկարագիր կազմողի բարձրագոյն դերը։

Ասոր համար կ'ընդունիմ, թէ կ'արժէ իրաւցնէ որ վերջին ծայր խիստ ու անկողմնակալ ըլլանք դէպի այն մարմինները որոնք պաշտօն պիտի ունենան կրթական գործը զեկամարելու և հայ զաւակներու ապագան վճարելու։

Չիկայ ինծի համար աւելի անկեղծ, աւելի համակրելի դէմք մը քան այն անձնաւորութիւնը որ ամեն նկատում, ամեն հաշիւ մէկ կողմ դրած, բոլոր ուժովը կը մաքուր որպէս զի կրթութեան գործը փրկէ ապիկարներու ձեռքէն և զայն հաստատէ ամուր կռուանի մը վրայ։

Բացարձակապէս դատապարտելի են այն մարդիկը որոնք աղգային վարժարաններու կարեւորագոյն գործը շղթապատուած կը գտնեն պակասութիւններով, վերնասակար ուղղութիւններով, և լեզունին կլլած, ձեռքերին ծալւած, թոյլ կուտան որ ամբողջ սերունդի մը մտաւոր ու բարոյական վիճակը անմարսելի դառնութիւններով խճուղի և կամ բոլորովին փճանայ։

Իրարու հանդիպէին, բայց ահա տես որ այնպէս պատահեցաւ։ Դարձեալ այն գաղտնիքին մէջ կը գտնուէր, ինչպէս այն ատեն երբ կ'աղագէի ձեզ որ իմ բաղդս յաջողցնէք։

— Տօթթօնը աղչած, զարմացած անոր նայեցաւ եւ փոխանակ հին գաղտնիքը պարզելու, նորին մէջ կը մղուէր։

— Կը պահէք տակաւին գաղտնիքս — կրկնեց կոմսուհին։

— Շատ լաւ կրնաք վստահիլ ինձ, բարեսիրտ տիկին —, կը հաւաստէր Տօթթօնը։ Գիտցէք որ բան մը երեւան չեմ հանած։

Այս վերջին խօսքերը քիչ մը խստօրէն արտասանուեցան հակառակ Տօթթօնին կամաց։ Կինը հասկցաւ որ քիչ մը սրտմտեցաւ ու յարեց։

— Իրաւունք ունիք — կատարեալապէս արժանի էք վստահութեան, մտիկ ըրէք ուրեմն պատմեմ ձեզի ամեն բան, այս կերպով միայն կրնամ ձեզի ունեցած պարտականութենէս աղատիլ փոքր ինչ։

Եւ Տօթթօնը միմիայն սենեակը տանելով, այնպէս մը նստեցաւ որ կարենայ բաց դուռներէն հիւանդը տեսնալ, ձախ ձեռքով նշան մը ըրաւ Տօթթօնին իր քովիկը նստելու եւ սկսաւ խօսիլ։

— Իմ ըրած գոհողութիւնս գիտէք,

Ասիկայ յանցանք չէ, ոճիր է։ Պէտք է խօսիլ, կռուիլ, նոյն իսկ եթէ յաջողութիւնը ապահովուած չըլլայ։

Եւ արդէն ամեն անոնք որ իրապէս աղգին օգտակար ըլլալու անխաղախ փափաքը ունին իրենց ներսիդին, կարելի բան չէ որ անտարբեր մնան, եթէ տեսնեն որ թոյլ ու տգէտ ողորմելիներու ձեռքին մէջ կաղաւաղի, կը կորսուի դաստիարակութեան իմաստն ու կրթութեան հզօրագոյն աղգեցութիւնը։

Մաքուր սրտի, անկաշկանդ մտքի պարտք մըն է անողոք կերպով ձողել, անխնայ ջանքով բոլոր այն թերութիւններն ու խոչնդոտները որոնք յայտնի կերպով կը խափանեն ուսանողներու խաղաղ ու ապահով յառաջդիմութիւնը։

Այս մեծ կուրծ հպարտութեամբ առաջ մղելու համար սակայն, պէտք է զինուել այն միջոցներով զորս ողջմտութիւնը, անկեղծութիւնը ու արդարութիւնը միայն կարող են մեզ հայթայթել։ Մութին մէջ սարքուած դաւադրութիւնները, ականջէ ականջ մուրացկանի ձեւով կատարուած փափաքները միմիայն միամիտ ամբօրի միտքը պղտորելու կը ծառայեն և վերին աստիճանի ապականուած աղբիւրներէ բղխած աղտոտութիւններ յիշեցնելէ անդին չեն անցնիր երբէք։ Անոնք որ կուզեն դործ մը տեսնել, սխալ մը դարձանել պէտք չէ որ ճշմարտութիւնը քողարկելու վատութեան զիջանին։ Անհրկիւղ նետուելու են ասպարէզ և ամեն գնով ջանալու են Աղգին ու ժողովուրդին ճանչցնել ամեն ինչ որ վնաս կը հասցնէ մանուկ ուսանողներու յառաջդիմութեան կենսական գործին։

Եւ սակայն ճշմարիտ յառաջդի-

բայց ի զո՛ւր, այն անէճքը, որ ըրած գոհողութիւնովս հեռու վտարել կը յուսայի, զիս դարձեալ հալածեց եւ այս վիճակին հասուց, ահա՛ ձեր աչքին առջեւ է, բայց մտիկ ըրէք։

— Թ. Իշխանին միակ աղջիկն եմ, ժառանգորդ անոր հարստային մուսիոյ մէջ գտնուած մածարժէք կալուածներուն, ինչպէս նաեւ այս պալատին։ Իմ հպարտ հայրս, վճռած էր ամուսնացնել զիս, տիրող կառավարութեան մէկ աննշան ընտանիքին վերջին շառաւիղը եղող Իշխան Լատիսլավ Բ. ի հետ, որուն համար հայրս խօսած միջոցին, մերինը կ'ըսէր, մինչդեռ ես ուրիշ մը կը սիրէի — ու իր սիրուն նայուածքը աղիտալի մահաւաղին ուղղուեցաւ։ Հայրս իմացաւ իմ սէրս եւ ասեց այն անձը զոր ինձ ամուսին ընտրած էի, եւ այնպիսի աստիճանով մը որուն հետեւանք ըրած անէճքները գերեզմանի խորին ալ կը հալածեն զայն։ Իշխանը երբ քիչ մը հիւանդացաւ զգաց որ մահ մօտ է, ուստի կը փափաքէր իր վերջին օրերը իր ընտանեկան կալուածներէն մէկուն մէջ անցունել։ Ձմեռ էր եւ մենք ճամբայ ելանք հոն երթալու։ Հաղիւ քանի մը օր անցաւ, գիշեր մը երբ կը քնանայի յանկարծ հայրս սենեակս մտնելով արթնցուց զիս, տակաւին առջի քունէս

մականի գնահատելի դերը այս ձեւով կատարելու համար պէտք է մարդ քիչ մը բարոյական բարձրութիւն ունենայ և մտքի անանկութիւնէ ազատ ըլլայ։

Աղտոտները ճահիճը միայն կը սիրեն և բնականաբար կամչան աղատ ու ընդարձակ ասպարէզի վրայ իրենց կեղեցիկ բարձրացնելու։

Յաւալի է ըսել որ վառնայի աղգային վարժարաններու կանոնաւոր ընթացքը դժուարացնելու նենգամտութեամբ, վերջերս հրապարակի վրայ ձախորդ վիճակի մը մէջ գտնուած են կարգ մը ուղարկուելիք որոնք բաժնութիւն չունին հրապարակաւ վանկ մը անգամ արտօսանելու ընդդէմ ուսուցչական մարմինն որ պատրաստ է իր դասաւանդութեանց ծրագիրը ներկայացնել ամեն փափաքողի լուրջ քննադատութեանը։

Քանի մը հասկատակներ կան մէջ աղ նետուած, որոնք չեն խափիւր ժամկոչի պէս տունէ տուն պտտիլ և անորակելի ամբարհաւածութեամբ մը իրենց մարդորդութեան կատակերգութիւնը խաղալ։

Կ'արգահատինք այդ հացակարօտ խեղճերուն վրայ որ իրենց ստամոքսին խեղիւրդ ապահովելու համար, ստոր շողմնելով կը դեղերին երկսեռ ուսանողներու ծնողաց շուրջը և կը ճգնին տեղիս աղգային վարժարաններու վարկը բեկանել։

Մէկէն աւելի են այն անանուն գաճաճները որոնք պաշտօնի մը հասնելու և կամ սկսուած գործ մը քանդելու իրենց յոյսը իրազօրծելու երախտական հաշիւներով, պառաւի մը յատուկ բանբաններով կաշխատին ուսուցչական մարմնի համբաւը արատաւորել։

Ատոնց հանդէպ խորունկ արհա-

այնպէս ընդոստ արթննալով վախ մը զգայի, հրամայեց որ ելլամ հագուիմ ու հետեւեմ իրեն։ Առանց դէմ կենալ համարձակելու հնազանդեցայ իրեն։ Հայրս տարաւ զիս պալատին մէջ գտնուած մատուռը, ուսկից մութ սանդուղներէ իջեցուց զիս գետնափոր ներկուղը, ուր կը հանգչին մեր նախահարց տակերաստիքը։ Այս միջոցին ժամը տասներկու զարկաւ վերել, Իշխանը հրամայեց ինծի ծնկան վրայ գալ եւ երդնուլ որ իշխան Լատիսլավը ինծի ամուսին պիտի առնեմ։ Վեր ցատքեցի եւ համարձակօրէն յայտնեցի իրեն թէ երբեք եւ ոչ մէկուն առջեւ չպիտի կրնամ տալ աղպիւսի երգում մը։ Ասոր վրայ հայրս քիչ մը զուարճախօսութիւններ ըրաւ, քիչ մ'ալ աղաչեց, յետոյ հրամայեց, վերջապէս սաստեց ու վախցնելու համար ձեռքը վրաս վերցուց, իսկ ես անշարժ մնացի ու ըսի իրեն որ կրնամ զիս մեռցնել, բայց երբեք չպիտի կրնայ առնուլ ինձի՛ք այնպիսի երգում մը զոր չպիտի կրնամ յարգել։ Քանի որ այդպէս է, գոչեց հայրս, երբեմն ըրեկոյ է բայց անէճքն ալ իմն է։ Ուստի կ'անիծեմ քեզ եթէ ձեռք չիտտայ իշխան Լատիսլավին։ Անիծեալ ըլլայ այն որ քեզի ամուսին պիտի ըլլայ։ Աչքերը իրենց լոյսը կորսնցնեն, բոլոր անդամները ուժաթափ ըլլալով կծկուին։

ՉՈՀՈՒՍԾ ԶԵՌՔԸ

(Թարգմանութիւն պուրկարեհէն)

(5)

Վերջապէս քանի մը բառով, Տօթթօնը հասկցուց ինչ որ պէտք էր հիւանդին եւ խնդրեց կոմսուհիէն որ տեղեկութիւն տան իրենց ընտանեկան բժշկին, որովհետեւ ինքը մեկնիլ կուզէ։

— Կը համարձակի՞մ արդեօք աղաչելու ձեզի որ յառաջիկային ալ բարեհաճիք գալ խնամելու իմ դժբաղդ ամուսինս, կը հարցունէր կինը։ Ալ չպիտի՞ գաք որպէսզի ձեր հասցէն տաք ինծի։

— Ձեր տրամադրութեան տակ եմ, սիրելի տիկին։ Իմացուցի արդէն որ Բեթիւրպուրի կ'եկած եմ Մեծ-Իշխանուհիին հետ եւ անունս է Տօթթ Ս.։

Կոմսուհին Տօթթօնին երեսն ի վեր նայելով վերէն վար կը չափէր զայն, յետոյ աչքերը կը դարձնէր աջ թեւին վրայ ճարտարօրէն ծածկելով իր այդ կտրուած ձեռքը։

— Ես ձեզի կը ճանչնամ, բայց դուք ալ արդեօք զիս կը ճանչնաք — ըսաւ վերջապէս տիկինը, շատ դժուարաւ արտասանելով այս խօսքերը։ — Երբեք չէի յուսար որ մեր քայլերը այդպէս

մարհանք մը միայն ունենալով հանդերձ, ստիպուած ենք, առանց կատակի, հրապարակով առաջարկել ինչ որ խնդիրը, անձնականէ գուրս, ազգային կրթական հաստատութեանց շուրջն է որ կը դառնայ: —Պարոններ:

Ստոր մարդահաճոյութեան մի զիջանիք: Եթէ վառնայի ազգային վարժարաններու ուսուցչական մարմինն դէմ ո՞ր և է դիտողութիւն ունիք, եթէ անկարող կը գտնէք զայն, յանուն ազգի շահերուն, քաջութիւն ունեցէք հրապարակով ըսելու այն ամենը որ գաղտագողի, տունէ տուն կը փրսփսսէ շատերու ականջին:

Բաղդադիւններ չենք բնաւ, և պատրաստ ենք ասպարէզը լաւագոյնին թողուլ՝ եթէ մեր տրկարութիւնը մեզի և Ազգին իմացնելու բարութիւնը ունենաք:

Ճշմարիտ դպրոցասէրի մը պարտականութիւնը այս է ուղղակի:

Իսկ եթէ չունիք հրապարակով ըսելիք լուրջ և մարդավայել խօսք մը, բարեհաճեցէք պապանձիլ, որպէսզի յաւիտեան չըսենք ձեզի: —Ազտոններ . . . :

ՎԱՅԱՆ ՇԱՀՐԻՍԱՆ

ԹՐԲԱՍՍԱՆԻ ԱՊՍԱՍՄԱՐՆԵՐԸ

Արդէն մեր ընթերցողաց ծանօթ է Թրքաստանի մէջ մի քանի ամիս առաջ տեղի ունեցած Մահմետականաց յարձակումը Ռուս բանակի վրայ:

Թրքաստանի ընդհանուր նահանգապետը վերջերս Թուրքիստանի վիսոճուքի լրագրին միջոցաւ պաշտօնական յայտարարութիւն մը ըրած է, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Յարձակման մասնակցողներն ու թխումներու բաժնուած էին. տեղական ռուս կառավարութիւնը զանոնք ձերբակալած և 546 անձ քննութեան են:

Իր այս խօսքերը անուրի արձագանգ մը կուտային գեանափոր գերեզմանոցին մէջ: Դիւանար դարձած այդ մարդուն զլիւռն մաղերը իր սառ աչքերուն շուրջը կը ճօճէին: Մահուան հրեշտակը արդէն իր ետեւէն ինկած կը հալածէր զինքը եւ անա չարաթ մը չանցած իր դագաղն ալ զրուեցաւ հոն, ուր այդ սոսկալի խօսքերը արտասանած էր. իր նախահարց դամբարանը վերջին Թ.ն ալ ընդունեց, և ես անոր միակ աղջիկը անոր անուրի անէծքներովը բեռնաւորուած մնացի երկրի վրայ:

—Ո՛վ բժիշկ, ըսէք ինձի, արդեօք անէծքը կատարուեցա՞ւ հիմա, գոչեց կիներ խիստ ծայրու մը, ամեն ինչ ըրի, որպէս զի անոր ներգործութիւնը կասեցնեմ: Սուգի օրերու մէջ Բարիզ գացի եղբորս հետ, զոր կը ճանչնայք, Տօքթօն: Հոն մէկգլխով գտանք կոմսին հետ, ան ինձի ամուսին եղաւ, սակայն ձեռքս, ձեռքս չտուի անոր, ձեռքս ամենէն առաջ իշխան Լատիսլավին զըրկեցի: Հա՛յր, ես քու հրամանդ կատարեցի, ինչո՞ւ ուրեմն այդ անէծքը կը թափես գործնալ անմեղի մը վրայ:

Այս վերջին խօսքերը խելագարի պէս կ'արտասանէր, մոռնալով Տօքթօնին ներկայութիւնը, կարծես թէ ոգիներու հետ կը խօսէր: Տօքթօն Ս. մեծ զըժ:

Թարկած էր: Անոնցմէ 131 հոգի քննութեան միջոցին ազատ արձակուած և մնացեալ 415 հոգին դատի ենթարկուած են: Ձիւնուորական զատարանը զանոնք մի առ մի քննելով միայն 32 հոգի անպարտ արձակեց. իսկ միւս 383 ամբաստանեալներէն 8ը չղթախապ բանտարկութեան և 380ը կախաղանի դատապարտուեցան: Բայց Վեհ. Չարը այս վերջիններէն միայն 18ին կախաղանի վճիռը հաստատեց, և մնացեալ 362ին մահուան պատիժը տաժանակիր աշխատութեան վերածեց հետեւեալ կերպով.

3ը ցմահ, 147ը 20 տարի, 41ը 15 տարի, 1ը 13 տարի, 1ը 8 տարի, 147ը 7 տարի, 4ը 4 տարի, 15ը Սիպերիա աքսորուած, 5ը բանտարկուած, և 1ը՝ անչափահաս ըլլալով, ուղղիչ ապաստանարանին յանձնուած:

Ընդհ. կառավարիչը իր յայտարարութեան մէջ կըսէ. «Այս դատապարտելոց 360ը արդէն երկրէն արտաքսուած են: Այդ դժբաղդներու և իրենց ընտանեաց դառն վիշտը հետեւեալ էր Դուկչի-Իշան Մուհամմէտ Ալիի եւ անոր համախոհներուն անմիտ ֆանաթիկութեան և միւսլիմաններու զիւրահաւանութեան: Աստիճանի բանակին վրայ յարձակողներուն և ուրիշ յարձակման նպատակներուն թիւը անկասկած աւելի շատ էր դատապարտեալներու թիւէն: Իսկ յարձակման մասին տեղեկութիւն ունեցող եւ այդ անմտութեան դէմ միջոցներ ձեռք չառնողներն աւելի շատ էին. ուստի դատապարտուողներէն զատ, Ֆէրզանաի ամրոցը չըջանի ժողովուրդն պատասխանատու ըլլալով (բայց այն գաւառներէն, որոնց անմեղութիւնը կատարելապէս հաստատուած է) կ'ենթարկուի զրամական տուգանքի: Իսկ այն տեղն, ուր կ'ապրէր Դուկչի-Իշանը, և այն տեղի մօտիկ ձմեռանոցները, ուր յարձակման գաղափարը ծնունդ առաւ ու հասունցաւ, պիտի մաքրուի, բնակիչները պիտի քշուին եւ այն տեղ ռուս զաղթականներ պիտի հաստատուին: Այժմ դատարանը գոցուած է. ժողովուրդը բերանացի և զրաւոր ներողութիւն կը խնդրէ, յայտարարելով թէ՛ ինքը յանցաւոր է, կը խոստովանի իր ոչնչութիւնը հանդէպ Սպիտակ Չարի զօրութեան: Բայց գործը այն ատեն բոլորովին կը վերջանայ, երբ բոլոր

ուարութեամբ սենեակէն դուրս հանեց զայն և տարաւ իր ննջարանը, բայց հոն անկենդան ինկաւ, իր ըրած պատմութիւններէն ընկճուած: Տօքթօնը զանգալը զարկաւ որպէսզի սպասուէինք ոգնութեան հասնին, զայն սթափեցնելու համար պէտք եղած հրահանգները անոնց տալէն ետքը, այս սոսկալի պատմութեան ազդու տպաւորութեան ներքեւ, անմիջապէս թողուց պալատը ու հեռացաւ: Ա՛լ չէր ուզեր երթալ ո՛չ կոմսուհիին և ո՛չ կոմսին քով, որովհետեւ չէր կրնար երեւակայել որ այդպիսի եղբրական խժժային գործ մը կարելի ըլլայ պատահիլ մարդկային ընկերութեան մէջ, նամանաւանդ սղնդուական ընտանեաց մէջ: Միտքը կը բերէր այն ծիրունի հայրը որ արտասանած էր այդ անողորմ անէծքը իր միակ աղջկան վրայ, յիշեցնելով անոր գերեզմանը ուր ինքը մտած էր արդէն մէկ ոտքով: Յետոյ միտքը կը բերէր այն անուրի վայրկեանը, երբ իր աղջիկը բարկութեանէն գրեթէ խելայեղ կուզէր հօրը անէծքը իրմէ հեռացնել, և իբր միակ միջոց ինքզինքը կը գոհէր: Չարիթիւնը և վրէժխնդրութեամբ նաեւ կը յիշէր այն մարդը, որ այդչափ սիրելով հանդերձ իր կիներ, կրցաւ ներկայ դնուիլ այն սոսկալի անդամահատութեան գործողութեան: —Ո՛չ,

արժանաւոր պատիժները լրանան, դրամական տուգանքները վճարուին և ոռոսաց զաղթականութեան համար տեղ մաքրուի: Մինչեւ որ այս բոլորը կատարուին Ֆէրզանեան ժողովուրդի զըրկաւոր մէկ մասին վրայ կը մնայ սեռ և կեղտոտ, բիծը: Կը տանջուին և երկար պիտի տանջուին յանցաւորները Սիպերիոյ բանտերուն մէջ. մեռածներու, աքսորուածներու մայրերը, կիները զաւակները և ազգականները ամօթահար կուլան, կողբան եւ Ֆէրզանաի ամրոցը ժողովուրդը իր խիղճը ծանրաբեռնեալ կ'զգայ. վշտահար է Ֆէրզանան եւ ամբողջ Թրքաստանի ռուս իշխանութիւնը, նաեւ խորապէս վշտացած է մեր Մեծ Սպիտակ Չարը:» Աստուած իմ, կառավարութիւնները որչա՛փ անողորմ են:

ԼՐԱՔԱՂ

—Արդէն ցաւ ի սիրտ ծանուցած էինք բրօքէսէօր Անդրէաս Արծրունիի մահուան լուրը:

Մարմինը Սեպտ. 29ին Թիֆլիս փոխադրուելով գետեղուեցաւ խօշիվանքի գերեզմատան մատուռը: Հանգուցեալի արտայայտած ցանկութեան համաձայն, թաղումը կը կատարուի համեստ կերպով. այդ պատճառաւ պսակներ չի պիտի ընդունուին, միայն փափաքողը կրնայ թարմ ծաղիկներ սըփուել դագաղին վրայ:

Գերմանական թերթերը Արծրունիի համակրական բազմաթիւ յօդուածներ նուիրեցին: Ախէնի համալսարանին մէջ հանգուցեալի մեծագիր պատկերը պիտի կախուի ի յարգանս իւր գիտական գործունէութեան:

—Աթաբէկանի Ս. Առաջնորդի կողմէ Սամարղանաի հովիւ զըրկուած Գէորգ քսանայ Չաքարեանց գովելի գործունէութիւն մը ցոյց տալով տեղւոյն ժողովրդեան համակրելի դարցած և հանգանակութեան մը ձեռնարկելով քանի

ո՛չ կ'ըսէր, ա՛լ չեմ ուզեր տեսնալ այս մարդիկը—:

Տօքթօն Ս. շատ դիւրաւ կրցաւ տեղեկանալ թէ ո՛վ է այն ընտանեաց տան բժիշկը, որուն հետ յարաբերութեան մտնալով, պատմեց կոմսին վիճակը եւ խորհուրդ տուաւ անոր ինչ որ պէտք էր ընել: Բայց ինքը մէկ մ'ալ ոտք չկոխեց այդ պալատը, հակառակ կոմսուհիին թախանձանաց որ միշտ կը խնդրէր անոր այցելութիւնները:

Կոմսը չարաթ մը անկողին պսակելով թէեւ բաւական տանջանք կրեց մահու և կենաց միջեւ, բայց վերջապէս իր առողջ կազմութեան չնորհիւ, ոչ աչքերուն լոյսը կորսուեցաւ և ոչ ալ անդամները ուժաթափ եղան: Ա. զատուեցաւ մահուանէ և անէծքը տեղը չեկաւ: Բայց եւ այնպէս այս ալ դարձեալ տեսակ մը անէծք կը համարուի, քանի որ ամուսնութիւն մը, կեանք մը այնչափ բարձր գնով կը գնուի եւ որուն վրայ ամեն վայրկեան կը չողայ սուրը սոսկալի վրէժխնդրութեամբ:

Թ. Գ. Հինդլան

15 սեպտ. 1898
Փ. Պօլիս:

ՎԵՐՁ

մը աւուր մէջ 4500 ռուպլի գոյացուցած է. այս գումար պիտի յատկանայ եկեղեցական սպաններ, հանդերձներ գնելու և առժամանակեայ աղօթարանի համար տուն մը վարձելու: Եկեղեցիի կառուցման համար ալ թէմին առաջնորդը հարկ եղած դիմումները կընէ. և խօսք կայ ընթերցարան—գրադարան մը ալ հաստատելու:

Ապրիլն այս տեսակ բահաններ, —Բագուի գերաստանական ընկերութիւնը հոկտ. 1 էն կսկսի ներկայացումներու. խումբին կը մասնակցին Տ. Տ. Սիրանոյշ, Մեղիքեան, Փառանձեմ. Օր. Օր. Վարդեթեր, Հրանոյշ, Պ. Աբէլեան և ուրիշներ:

—Եգիպտոսի Հոովմէական Հայոց երեւելիներէն Ֆէթուլլահ Համան էֆ. վախճաններ է հինգ անչափահաս զաւակ թողլով. իւր հարստութիւնը կը հասնի 200000 ռսկի: Իր կիներ՝ Տիկին Սոֆիա Սուրիա, ամուսնոյն կտակազրին համաձայն, խնամակալ կարգուած է. բայց տեղւոյն հոով. հայոց առաջնորդարանը կաշխատի խնամակալութիւնը ինքը ստանձնել: (Անշուշտ կարմրուկ ռսկիներէն շըլանալով):

—Վանի կաթողիկոսներուն առաջնորդական պաշտօնով նոր եպիսկոպոս մը գացած է: Բեռլինէ մին ալ Ասորոց Մարշմոնին մօտ գացեր էր զայն համոզելու համար. բայց կերեւայ չէ յաջողած:

Վանէն կը գրեն նաեւ թէ հացը օրէ օր սղել սկսած է. Մայիս ամսէն ի վեր անձրեւ չկայ. ջրոց նուազութեան համար ջրարբի աշնանացանքը մեծ մասամբ ետ պիտի մնայ:

—Գաւառային Միաց. վարժարանաց խնամակալութիւնը դրամական անձկութեան պատճառաւ Թուրքի սկիզբէն իվեր Սղերդի վարժարանները փամած է:

—Պուզընջի Արժ. Տ. խաչատուր քահանայ Մոսկովիեանի գուստը՝ Օր. Չապել, տեղւոյն ռուսական ձեռագործի բարձրագոյն վարժարանէն, փայլուն բնութեամբ մը առաջին մրցանակին արժանացեր է. և չըլանաւարտ ըլլալով, Բիթլիյոյ կառավարական վարժարանին մէջ պաշտօնի կոչուած է իբր ուսուցչուհի:

Խնդակցութիւննիս կը յայտնենք Տէր Հօր և կը շնորհաւորենք Օրիորդ իւր յաջողութեանը առթիւ: Գաղցր է մեզ յուսալ թէ Օր. Չապել՝ ուր որ ալ պաշտօն ստանձնէ և որչափ որ ալ օտար տարրերէ շրջապատուած ըլլայ միշտ վառ զգացում մը պիտի կրէ դէպի Հայրութիւնը և գործով ալ օրինակ պիտի հանդիսանայ Ռուսանիոյ Հայրահիւներուն, որք մեծաւ մասամբ ազգային զգացումէ հեռի են:

ՍԹԱՆՊՕԼՏԱՆ ՄԷՔԹՈՒՊ

Սեպտեմբ. 26 թարիխի Սթանպոլտան հաղորդանքի պիւր մէքթուպտան անթիտէքի մալիւմաթ իսթիւսրաճ օլընմըլ տըր :

«Ալմանիա իմբերաթօրընըն պուրայա կէլմէսի մինասիպէթլէ ֆէվզէլատէ հաղըրըլար կէօրիւմիւլ վէ կէօրիւմէքտէ տիր. մէմուրլարա պիրէր ալլըզ վէրիւմէտիկի հալտէ կիյոմ իչիւն սարֆ օլընան ազճէնին հաստըր հէսապըր հօգ տըր : Պու սէպէպլէ էհալի խրիսթիյան լարա գարըր հիտտէթ տուլմագտա տըր : իմբերաթօրըն պուրատա պուլընտըրը էսնատէ պիրնիւ մայիլ զուհուր իթթմէմէք իչիւն բօլիւէր բէք իհթիյաթլը տավրանմագտա տըրլար : Ֆագաթ մալիւմ օլտըրը իւզրէ հիւքիւմէթին պուլ թէտպիրի էվրոբայա պիր կէօթէրիւ տիր. զիրա Սուլթան բէք կիւզէլ պիրի քի միւսլիման էհալի Սուլթանըն իպի վէ թէշվիգի օլմագսըզըն ասլա նիւմայիլ իթմէկէ ճէսարէթ իտէմէզ :

—Վան վիլայէթինտէ հիւքիւմէթին կէօղիւ էօնիւնտէ եհնի զըրկընլար վուգու պուլմըլ օլտըրը ճիտտի սուրէթտէ սէօլլէնմէքտէ տիր. Սէր.Գամիսէր Շաքիր բաշանըն իսլահաթա պէտէլ, պու հօլտա իշկիւզարըզլարը ինքեար օլընմագ : Քիւրա համիտիյէրին թէշիւլ օլընմարըր Շաքիր բաշանըն թէրթիպի իւզրէ օլուպ, կէօնա, պիր կիւն րուս Գազագլարա գարըր տուրմագ իչիւն տի. ֆագաթ պու Քիւրտէր՝ սօն րուս թիւրք մուհարէպէսինտէ, Գազագլարըն բէօլկէլէրինտէն՝ գաշարագ, բէօլլէրի սօլմագ վէ պաթըրմագտան մատա պիր շէյ եարա մամըլարը տըր :

Սթանպոլ կաղէթալարը հաղտըրարտըր Վիլայէթլէրտէն թիւնարէթ իչիւն կէլէն էրմէնիլէրի Պապը Զապիթիյէնին պիր թագըմ թէտգըզ ու թէվթիշաթընտան մուաֆ թուլթմագ իչիւն իրատէ չըգըլ տըր. ֆագաթ կիւն իշէվլէրի կիպի տէվամ իտէյօր հատտա՝ պու սըրա էվրոբալըլարը տախի հօգլամագսըզըն պըրագմայօրլար. պուտէ Ալմանիա իմբերաթօրընա գաստը օլան անարչիւսլէրին կէլմէսինի մէնն իթմէք իչիւն իմիլ :

—Կիրիտ մէսէլէսի իչիւն Կիյոմըն Սթանպոլա կէլմէսինէ պէօլիւք էհէմմիյէթ վէրիլիյօր :

Եըլտըլտա Կիրիտ իչիւն իքի էֆքեար հիւքմ իթմէքտէտիր. պիրի, էվրոբանըն թալէպի կիպի Սուլթանըն հաքիմիյէթի նամէն սազլամագ իւզրէ ատտաթան չըգմագտիկէրի՝ հէրնէ օլուր իսէ օլտու՝ Կիրիտտէ գալմագ. Սուլթան պու իքի էֆքեարըն հանկըսընը ինթիսապ իթմէք իչիւն թէրէտ. տիւտէ պուլընյօր, Եըլտըլա կիւրուպ չըգմագտա օլան շայանը է.

հէմմիյէթ զաթլարտան անլաշըլտըրը իւզրէ, Սուլթան՝ Ալմանիա, Աւստրիա վէ Բուսիա իմբերաթօրլարընա շախսէն միւրաճաթ իթմիլ, վէ պուլար Սուլթանը թէէմին իթմիլէր քի, Կիրիտտէն չըգմագ իչիւն թիւրքիյա գարըր ճէպը իսթիւմալ իսթիւմէլէճէք. Պու նըն իւզէրինէ սինմիլ օլան Եըլտըլ մէմուրլարը ճէսարէթ ալտըլար :

Խարիճիյէ նէզարէթինէ վէրիլէն իւլթիւմաթօմ իւզէրինէ թէճէմիւ օլընան վի. քէլա մէճլիսի՝ ատտաթան չըգմագ վէ եախօտ օրատա մուհաֆըզ ասքէրի սազլամագ էֆքեարը պէյան իթտի իսէ տէ, վիւքէլանըն էֆքեարը Եըլտըլտա էհէմմիլէթսիլ տիր. հէր մէսէլէն եալընըզ Սուլթանըն էմրինէ վէ արգուսընա պաղըր տըր :

Ինկիլիզէր Գանտիյալը գալիլէշտիրտիլէր վէ պէյան իթտիլէր քի ալաֆրանկա հոկտեմբեր նիհայէթինէ գատար օ՝ ճիւլարտա պիր թիւրք ասքէրի գալմայաճագ. վէ քէզա մուհասէրէ ալլընա ալուպ, թիւրքիտան րօսթա չանթալարը տախի կէլմէսինի մէնն իթտիլէր. պուսա գարըր Պապը Ալի բրօթէսթ իթտի իսէ տէ էհէմմիյէթ վէրիւմէտի :

ԻՄԲԵՐԱԹՕՐ ՎԻԼՀԷԼՄ
ՍԹԱՆՊՕԼՏԱՆ

Ալմանիա իմբերաթօրը վէ իմբերաթօրիցաը սալը կիւնիւ սապահ սաթ 9 տա Սթանպոլա եէթիշտիլէր. Ալման մէքթէպ շալիրտանլարը վէ Սթանպոլ միւլթէմէքինլէրինտէն պիր չօգ Ալմանիալըլար 3 վարօրլէ գարըր կիթմիլլէր տի. իմբերաթօր վէ զէվճէսի վարօրըն իսթ գաթընտան հէր սանիլէտէ էթրաֆտա թօրլանանլարը սէլամլարտըլար : Եըլտըլ քէօշկտէն սէրայ իսքէլէսինէ գատար ասքէրլէր վէ պէօլիւք զաթլար տիգլիւմիշտիլէր : Սուլթան վիւքէլա վէ եալմէլլէրի իլէ պէրապէր իսքէլէտէ պուլուսուպ, իմբերաթօրիցանըն վարօրտան ինմէսինէ հարտըմ իթտի վէ էլինի սըգուպ սէլամլարտը, բէզա իմբերաթօր իլէ սէմիմի սուրէթտէ սէլամլաշտըլար :

Սուլթան իմբերաթօրիցա իլէ իլք ֆայթօնա վէ իմբերաթօր՝ Ֆուստ բաշա իլէ իքինճիյէ րաքիպէն վէ մայէթլէրի տախի ֆայթօնսիւվար օլարագ Եըլտըլա ալիմէթ իթտիլէր :

Գալէլէրտէն վէ պանտէրալարլէ տօնատըլմըլ օլան վարօրլարտան թօրլար աթըլմագտա օլուպ, պիւլթիւն բայթախտա պիր գալիա չըզըլը հիւքմ իթմէքտէ իտի, Եըլտըլ քէօշկիւ իւզէրինտէ ալմանիա պանտէրալար չէքիլմիլ տի :

Օ՝ ազլամ իմբերաթօր վէ զէվճէսի Ալմանիա սէֆարէթհանէսինտէ թաթա իթտիլէր :

Ալմանիանըն հիմայէսի ալթընտա պուլընան Զուրիգիրիալըլարը իմբերաթօր հուզըրընա գապուլ ի.

տուպ, տէմիլ տիր «Պէօլիւք՝ բէտէրիմտէն պաշլանըլմըլ օլան թիւրքիա իլէ բօլիթիգալի տօսթանէմիլի տէվամ իթմէքտէլիմ. պէնիմ վէ Սուլթան պէյնինտէ ճարի օլան միւնասէպաթը մուհիպպանէմիլ իքի տէվլէթ մապէյնինտէ՝ մէզ. հէպ վէ միլլէթ ֆարգըր արամագսըզըն՝ տօսթլըզ վէ պիրիպիրինէ մուլին օլմագ մագսէաինէ համլ օլընապիրիլ :

Զարշէնպիհ ազլամը Եըլտըլտա 120 քիշի իչիւն զիյաֆէթ քէշիտէ օլընարագ, իմբերաթօր, իմբերաթօրիցա վէ մայէթտէ պուլընան զէվաթ վէ նազըրլար վէ էլիլ վէ սէֆարէթհանէ մէմուլարը հաղըր պուլընտըլար. օլ կիւնիւ իմբերաթօր Եէտի գուլէի, թարապիյալը վէ սահիլլէրի Օսմանիյէ վարօրլէ իլէ կէզտիքտէն վէ տիւվլէի սաիլէ էլիլլէրինի հուզուրընա գապուլ իթտիքտէն սօնրա, ազլամ թէնվիւրաթը ու զիյնէթի սէյր իթմէք իչիւն թէքրար կէզմէկէ չըգտըլար :

ԿԻՐԻՏ

Գանտիտա ինկիլիզ մահբէմէսինի գարարը իւզրէ, 7 թիւրք սալըտը, վէ 23 բիշի իչիւն տախի իտամ ճէզասը հիւքմ օլընմըլ տըր : Տէօրթ տէվլէթ էլիլլէրի Պապը Ալիյէ վէրմիլ օլտըլարը իւլթի մաթօմըն գաթի ճէվապընը բէր. չէնպիհ սապահըր գապուլ իթմիլ օլաճագլար :

Գանտիտան ալընան պիր թէլէկրաֆա պինաէն, միւսլիման ֆալիլիալար ատտաթան չըգմագտա տըրլար. բէզա 8000 թիւրք սաքէրի կիրիտտէն չէքիլմէք իչիւն վարօր պէլլէմէքտէ իմիլլէր : թիւրք պէլլէրի Սուլթանա թէլէկրաֆ վէրուպ՝ կիւն էվլէլ տէվլէթլէրին թէքիլլէրին գապուլ իտէրէք քէնտիլլէրինի պու միւշէվվէլ հայտան գուրթարմասընը րէճա իթմիլլէր. պու պէլլէր ասըլ գարըրըզըլարա սէպէպ օլանլար ըմըլ :

Պիր թապուր ֆրանսըզ ասքէրի վէ 2 թօր Գանտիտայա կէլտիլէր :

ՄԻԻԹԷՆԷՎ ՎԻԷ

—Անարշիաթլէրէ գարըր թէճէմիւ օլընաճագ օլան գօնֆէրանսա Ֆրանսա տախի իլթիւրաք իտէճէկինի րէսմէն պիլտիրտի : Մէլքիւր գօնֆէրանսա Բօմատա թէճէմիւ օլընաճագ տըր :

—Թէրքի սիւհաճ ումուլի իչիւն թէճէմիւ օլընաճագ գօնֆէրանսը տախի Պիրիքսէլտէ իթմէք իչիւն՝ Բուս խարիճիյէ նազըրը Բարիստէն Պիրիքսէլէ կիտուպ, հիւքիւմէթի մահէլլիլէնին րէյինի թահսիլ իտէճէք օլտըլընը պաղը էվրագը հալատիս եազմըլ տըր. վէ սօիր մէնպաալարա կէօրէ մէլքիւր

գօնֆէրանսա յուսլալարա Բէթէրուպուրկտա իճլիմա իտէճէք տիր :

—Ֆրանսա հիւքիւմէթի թարաֆընտան Ս. Գամպօն՝ Սէրասքէր Րիզա բաշայա լէվիօն ա՛օնէօր պէօլիւք զօրտօնընը վէ խարիճիլէ նէզարէթի մէմուրլարընտան Կիւլլապիան Սիքայէլ էֆէնտիլէ օֆիսի խաչընը իթա ու թէվտի իթմիլ տիր :

—Իմբերաթօր Ֆրանց ժօզէֆին թահթա ճիւլուս իթմէսինին էլլինճի սէնէսի օլմագ միւնասէպէթի իլէ վիէննատա քիւշատ օլընան սէրկի էվլէքի կիւն գարանմըլ տըր :

—Գուրիէ տէ Պալգանըն Սթանպոլտան ալտըրը մալիւմաթա պիւնաէն, «Եըլտըլտաքի իւլէմալար վէ բօլիթիգալիւսալար՝ սայիր մէմալիքտէ պուլընան իսլամլար իչինտէ կիլլի «Ճէհատիյէ» նամ գօմիլլէր թէքիլ իթմիլլէր. պանլար բարա թէճէմիւ իտուպ սիւհա վէ ճէպհանէ թէտսրիք իտէրէք, իլէրիտէ Սթանպոլտան վէրիլլէք պիր իշարէթ իւզէրինէ, թապի օլտըլարը տէվլէթլէրէ գարըր ըսան իթմէկէ հաղըր պուլընաճագլար : Խալիֆէնին ասքէրլէրի տըլարտան հիւքուլ իթմէլէրինտէ պուլար տախի իչէրտէն իսթիլալ գալտըրաճագլար : Պուկաւրիա վէ տիլէր Պալգան հիւքիւմէթլէրին չօգճա իսլամ թապաւալարը պուլընտըլընտան վէ բէզա Շարք սապիլլէրինէ զիտտէ իգթիլալարը օլան Բուսիա վէ Աւստրիա տէվլէթլէրի իսլամլարըն հարէքէթինէ տիւշար օլապիլիլլէր («») :

Ինկիլիթէրա տէվլէթի Սուտանտա վէ Հինտիտա, թիւրքլէրին պու մանօլրալարընա տիւշար օլմըլ տըր : Ֆրանսա տախի թրապուլուս իչիւն իհթիյաթլը տավրանմալը տըր :

Օսմանլը տէվլէթի վիճուտա իքէն հիշ պիր տէվլէթ մաղար. լաթտան խալի օլմագ. թէէֆիւնաթըն թէմէլլինի սէօքմէք լաղըմ, պուտէ սէպաթ ու իթթիհատա միւհթաճ տըր :

ԶԱԽԻՐԷ ԲԻԱՑԱՍԸ

Պուշսայ	Վառնա, 9 Հոկտեմբեր
Վալոն, լիպրա 55-58 հէք 9. 20-8. 90 ֆր	
Արապա, 55-60 հէքթ. 9-11. 40 :	
Արա	
Լիպրա 42-50 հէքթ. 5. 40-5. 60 ֆր :	
Ֆասուլիս	
100 օգ. 18-22 ֆր. մալընա կէօրէ :	
Եուլաֆ	
Արապա 20-25. ֆիյաթ 5-5. 30 ֆր.	
Տարը	
Արապա 5-6. լիպրա 58-60. ֆի. 4. 60-5 :	
Կիւնտէ 150-200 արապա վէ 25-30 վալոն պուլգալայ. 70-80 արապա արա կէլլէքտէ տիր :	
Ֆասուլիս 8-10 արապա :	
Արապա մուսթէլէսի նարթէօն 21 ֆր. հիւսալը իլէ :	

ԱԶԴ

Իրաշուք կը ծախուի Ռուս. ճուգ, քօտալի նախկին չէնքի գիմոց, Տիար Ս. Թիւթիւնեա. նի խանութը :

Отговорникъ М. Сконовъ
Печатница "Взаимность"—Варна